Pearson BTEC

Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража

Меҳмондўстлик

соҳаси бўйича

Малакалар

7-модул: Мехмондўстлик ва атроф-муҳит

Ўқитувчи Ресурслари

1-нашр

Edexcel, BTEC ва LCCI малакаси

Edexcel, BTEC ва LCCI малакаси бутун дунёда тажрибадан ўтган ва тан олинган, академик ва касбий малака тақдим этадиган малака бериш бўйича Буюк Британияда энг йирик ташкилот ҳисобланадиган Pearson томонидан берилади. Қўшимча маълумот олиш учун qualifications.pearson.com сайтимизга ташриф буюринг. Бундан ташқари, сиз qualifications.pearson.com/contactus саҳифасида биз билан боғланиш учун берилган тўлиқ маълумотлардан фойдаланган ҳолда ҳам боғланишингиз мумкин.

Pearson ҳақида

Pearson – 70 дан ортиқ давлатда 35 000 дан зиёд ходимга эга бўлган, ўқитиш орқали инсонларнинг ҳаётида сезиларли ўсишга эришишни таъминлаш мақсадида барча ёшдаги одамларга ёрдам кўрсатиш устида ғайрат билан ишлаётган дунёдаги етакчи таълимга оид компания. Ўқувчилар компания манфаатларининг ва унга йўналтирилган ҳаракатларнинг маркази ҳисобланади, чунки ўқитиш тизимининг ривожланиши умуман инсонларга ижобий таъсир этади. Биз сизга ва ўқувчиларингизга қандай ёрдам беришимиз мумкинлиги тўғрисида qualification.pearson.com. сайти орқали кўпроқ билиб олишингиз мумкин.

Ушбу матнда келтирилган ташқи материалларга ҳаволалар ишончли ҳисобланади. Pearson ўзгартириш мумкин бўлган материалларнинг мазмуни ёки ҳар қандай билдирилган фикрларни маъқулламайди, тасдиқламайди ва жавобгарликни ўз зиммасига олмайди. (Материал дарсликлар, журналлар, бошқа нашрлар ва веб-саҳифаларни ўз ичига олиши мумкин).

Мазкур ҳужжатдаги барча маълумот нашр этиш вақтига ҳақиқий ҳисобланади.

ISBN 978 1 446 96370 8

Ушбу нашрдаги барча материаллар
© Pearson Education Limited 2020 нинг мулки ҳисобланади.

Мундарижа

Кириш **1**

7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит **3**

Ўқув қўлланма 3

Иш схемаси 11

Дарс режаси 27

Кириш

Ушбу ресурс буклети Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар спецификациясига қўшимча ҳисобланади. Спецификация сизга нима ўрганилиши ва нима баҳоланиши кераклигини кўрсатиб беради. Мазкур ресурс буклети сизга буни қандай бажаришингиз тўғрисидаги таклиф ва ғояларни тақдим этади.

Ушбу буклет сизга таълим бериш ва ўқитиш учун ғояларни, жумладан амалий тадбирларни, реал сценарийларни, иш берувчиларни мустақил ўқитишни тақдим этиш ва бошқаришга жалб этишни ҳамда тестларга тайёргарлик усулларини таклиф этади. Шунингдек, буклет сизга спецификациянинг ўз ичига олган маълумотларни амалда қандай ишлаши мумкинлигини кўрсатади ва сизни малакангиздан фойдаланишнинг турли усуллари ҳақида ўйлашга ундайди.

Мазкур ресурс буклети сизга қуйидагиларни тақдим этади:

- малакадаги модулларни тақдим этиш учун йўриқнома
- малакадаги модуллар устида ишлаш учун тавсия этилувчи ресурслар
- бутун малака бўйлаб барча модулларда қамраб олинадиган мавзулар, тадбирлар ва баҳолашларни кўрсатувчи иш схемаси
- модуллардаги маълумотни қандай тақдим этиш тўғрисидаги батафсил йўриқномани ўз ичига оладиган дарс режалари.

Ушбу ресурс буклетидаги маълумот малакалар учун материалларни яратиш билан боғлиқ бўлган ўқитувчилар томонидан тўпланган, шунинг учун улар BTEC малакаларининг янги ва жалб этадиган усулларини излашнинг муаммоларини тушунадилар.

Мазкур буклетдаги ўқитиш бўйича йўриқнома сизга малакани тақдим этишни режалаштиришдаги эътиборга олиниши лозим бўлган маълумотни беради. Унда қуйидагилар ҳақида маълумот берилган:

- малакангизнинг тузилмаси
- ўқувчиларингиз учун малакани қандай белгилаб беришингиз мумкинлиги;
- тегишли иш берувчилар билан қандай боғланишингиз ҳақидаги таклиф;
- бошқа қўллаб-қувватлаш ва имконли ресурслар тўғрисида маълумот.

Биз сизга индивидуал қўлланма тақдим этмоқдамиз. У ўқув мақсадларига ва модул таркибига бўлган ёндашувлар ҳақида таклифларни ҳамда қизиқарли ва турли хил машғулотлар учун ғояларни ўз ичига олади. Сиз шунингдек, унда ўз топшириқ ва вазифаларингизни қандай режалаштириш ва бажариш тўғрисида маслаҳатлар ва ғояларни топишингиз мумкин.

Биз ҳар бир модул учун диққат билан саралаб олинган ресурслар рўйхатини киритдик. Ушбу ресурслар рўйхатига ўқувчиларингиз фойдаланиши учун ва/ёки ўзингиз ўқитишда қўшимча материал сифатида фойдаланишингиз мумкин бўлган китоблар, веб-сайтлар ва видеолар киритилган.

 © Pearson Education Limited 2020

7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит

Ўқув қўлланма

Модул билан танишиш

Ушбу модулнинг мақсади меҳмондўстлик соҳасининг ривожланишига таъсир кўрсатадиган экологик муаммоларни ўрганишдир. Шунингдек, иш олиб боришда замонавий усулларнинг бизнесга таъсирини ва меҳмондўстлик соҳасида барқарорликни сақлашнинг мумкин бўлган йўлларини аниқлаш.

Ушбу модулни ўрганиш ўқувчиларнинг ишни бажаришнинг хавфсиз ва ишончли усулларидан тўғри фойдаланиш, соғлиқни сақлашни таъминлаш ва иш жойларида хавфсизлик қоидаларига риоя қилиш, шунингдек, меҳмондўстлик соҳасидаги хавфларни баҳолаш бўйича билимларини кенгайтиради.

Фавқулодда вазиятларда хавфсиз ишлаш ва тўғри қарор қабул қилиш учун ўқувчилар меҳнатни муҳофаза қилиш, хавфсизлик техникаси ва хавфларни баҳолаш соҳасидаги ўзларининг ролларини тушунишлари муҳимдир.

А ўқитиш мақсадининг эътибори меҳмондўстлик индустриясида дуч келаётган ҳозирги пайтдаги атроф–муҳит барқарорлиги муаммоларига йўналтирилган. Ўқувчилар атроф-муҳит ҳолати тўғрисида маълумот олишади, барқарорлик тушунчаси ва ушбу муаммолар билан боғлиқ таянч атамалар билан танишадилар. Ушбу билимлар меҳмондўстлик индустриясида атроф-муҳит барқарорлигини қандай сақлаш мумкинлигини, шунингдек барқарорликнинг атроф-муҳитга ижобий ва салбий таъсирини аниқлашга ёрдам беради.

В ўқитиш мақсади ўқувчиларни меҳмондўстлик соҳасидаги соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш бўйича иш берувчилар ва ишчиларнинг роли ва мажбуриятлари билан таништиради. Ўқувчилар иш жойида фавқулодда вазиятларга дуч келганда, қандай чоралар кўриш кераклигини билиб олишади, шунингдек, потенциал хавфларни аниқлаш ва назорат қилишни ўрганадилар.

С ўқитиш мақсади хавфларни баҳолаш босқичларига қаратилган. Ўқувчилар иш жойида юзага келиши мумкин бўлган иккита ҳар хил хавфни баҳолашни намойиш этадилар.

Ўқувчиларни қуйидагиларга имкони бўлиши керак:

- ўқувчилар билан меҳмондўстлик ташкилотидаги атроф-муҳит муаммолари, бизнесда соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш ҳақида суҳбат қура оладиган меҳмон маърузачиларга;
- баҳолаш учун ишчи дафтар;
- интернет.

Модулнинг бошланиши

Модулнинг бошланиши – бу мазкур модулни ўқитиш усулини тақдим этиш учун таянч нуқтаси ҳисобланади. У спецификацияда келтирилган, тавсия этилган баҳолашга нисбатан ёндашувга асосланган.

7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Кириш Ушбу модул ўқувчиларни меҳмондўстлик индустриясининг атроф-муҳитга таъсири ва унинг атроф-муҳит барқарорлигини сақлашдаги роли билан таништиради. Ўқувчилар меҳмонхона корхоналари фаолиятига таъсир қилиши мумкин бўлган ҳозирги пайтдаги атроф-муҳит муаммоларини ўрганишлари жуда муҳимдир. Ўқувчилар меҳмондўстлик индустриясида ишлашда қўлланииладиган хавфсиз иш усуллари билан танишадилар. Улар хавфсиз иш шароитларини яратишни ва хавфни баҳолашни ўрганадилар. Ишни атроф-муҳит ҳолати тўғрисида гуруҳли муҳокама қилиш ва озиқ-овқат, сув ва электр энергиясини аямасдан ишлатиш каби муаммоларни ўрганишдан бошланг.
А ўқитиш мақсади – Меҳмондўстлик соҳасида ҳозирги атроф-муҳит ва барқарорлик муаммоларини ўрганиш
• Ўқувчилардан атроф-муҳит ҳақида фикр юритишларини сўранг. Улардан иқлим ўзгариши ҳақида нимани билишларини сўранг, уларда бирон- бир ғоя борми ва уларни қандай амалга оширишмоқчи? Ўқувчиларни жуфтликларга бўлинг ва уларнинг фикрича меҳмондўстлик индустрияси атроф-муҳитни қандай сақлаши мумкинлиги ҳақида сўранг. Ўқувчилар меҳмондўстлик индустрияси томонидан атроф-муҳитни сақлашни ташкил этиш учун ғоялар рўйхатини тузишлари керак, масалан, кам сув ишлатиш ёки электр энергиясидан камроқ фойдаланиш. Ҳар бир жуфтлик ўз фикрларини синфга тақдим этадилар. • Тақдимот ўқувчиларга атроф-муҳит ва мехмондўстлик индустриясидаги барқарорликка доир таянч атамаларни яхши тушунишга ёрдам беради, шу билан бирга олти Rs: recycle (қайта ишлаш), rethink (қайта англаш), refuse (рад қилиш), reuse (қайта фойдаланиш), repair (тиклаш) и reduce (қисқартириш). Ўқувчиларни кичик гуруҳларга бўлинг ва улардан олти Rs ни қандай қўллаб қувватлашлари мумкинлиги ҳақида ҳаракатлар рўйхатини тузишларини сўранг. Кичик гуруҳларга бўлинган ҳолда, ўқувчилар меҳмондўстлик индустриясида чиқиндиларни қайта ишлашни рағбатлантириш бўйича плакат тайёрлашлари керак.

7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
• Ўқувчилар барқарорликнинг асосий жиҳатлари тўғрисида маълумот олишлари учун тақдимотдан фойдаланинг. Жамият, атроф-муҳит, иқтисодиёт ва углерод изларига бўлган таъсирини умумий маънода чизиб чиққан ҳолда барқарорликка таъриф беринг. Ишлаб чиқилган ишчи варақа меҳмондўстлик индустриясидаги барқарорлик ва у билан боғлиқ муаммолар ҳақида ўқувчиларнинг жавобларини ҳисобга олиш учун фойдали бўлиши мумкин. Бундай ҳисоб сизга тақдимотни кўриб чиқишда ўқувчиларнинг олган билимларини текширишда ёрдам беради. • Маҳаллий меҳмонхона ёки фирма ресторанидан чақиртирилган маърузачидан ўқувчилар билан улар дуч келадиган атроф-муҳитнинг хозирги муаммолари ва уларни қандай ҳал қилаётганлари тўғрисида суҳбатлашишларини сўранг. Шундай қилиб ўқувчилар атроф-муҳит ёки барқарорлик ҳақидаги қизиқтираётган саволларига жавоб олиш имкониятига эга бўлишади. • Тақдимот ўқувчиларга корхоналар атроф-муҳит барқарорлигини таъминлашга қандай ёрдам беришлари мумкинлигини тушунишга ёрдам беради. Тақдимот органик маҳсулотлардан фойдаланиш, уларни қайта ишлаш, кам заҳарли кимёвий моддалардан фойдаланиш, қайта тикланадиган энергия манбалари, энергия тежайдиган ва сувни тежайдиган тизимлар, уларнинг углерод изини камайтириш, пластик ва экологик тоза маҳсулотлардан фойдаланиш тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак. Тўлиқ тушуниш учун меҳмонхона бизнеси ушбу амалиётларнинг ҳар бирини қандай тарғиб қилиши мумкинлиги ҳақида мисоллар келтиринг. Ушбу машқ жараёнида кичик гуруҳларнинг фаолиятини кузатинг, унда ўқувчилар меҳмондўстлик бизнеси корхоналари қандай қилиб атроф-муҳит барқарорлигини таъминлашга ёрдам беришларини аниқлаш учун ахборот бюллетени яратадилар. Ўқувчилар ўзларининг ахборот бюллетенларини гуруҳнинг қолган қисмига тақдим этишлари керак. • Ўқувчиларга меҳмондўстлик соҳасидаги барқарор ривожланишнинг атроф-муҳитга таъсирини аниқлашга ёрдам беринг ва ўзларининг фикрлари билан бўлишишларини сўранг. Меҳмондўстлик соҳасидаги барқарорликнинг ижобий таъсири ҳақида, шунингдек барқарорликни эътиборга олмасликнинг салбий оқибатлари ҳақидаги тақдимотдан сўнг ўқувчилар Ўзбекистондаги меҳмондўстлик индустриясининг барқарорлигини ўрганилаётгандаги маълумотларни белгилаб олиш учун ўқитувчи томонидан берилган машқлар рўйхатини амалга оширишлари мумкин. Кейин ўқувчилар ўзларининг натижаларини гуруҳнинг қолган аъзолари билан бўлишишлари мумкин.

 © Pearson Education Limited 2020

7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
В ўқитиш мақсади: Хавфсиз ишлаш усулларини ўрганиш
• Ўқувчиларни ўқитиш мақсади билан таништириш учун синфда мунозара ўтказинг, ўқувчилардан меҳмондўстлик соҳасида соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлаш нега муҳимлигини сўранг. Ўқувчилар эслатмалар олишлари ва уларни синф олдидаги доскага ўрнатишлари керак. Бу соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлаш тўғрисида ўқувчилар фикрларини синфда муҳокама қилишларига олиб келади. • Ўқувчиларга меҳмондўстлик соҳасида соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлашнинг ролини аниқлашга ёрдам беринг. Уларга соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлашга оид бир нечта видеоларни кўрсатинг. Соғлиқ ва хавфсизлик билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишда иш берувчи ва ишчининг мажбуриятлари тўғрисидаги тақдимотдан сўнг, синфдаги муҳокама орқали ўқувчиларнинг билимларини текширинг. • Синфда муҳокама ўтказинг, ўқувчилардан уларнинг фикрича агар меҳмондўстлик соҳасида иш жойида хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя қилинмаса, нима содир бўлиши мумкинлиги ҳақида сўранг. Хавфсизлик техникаси ва соғлиқни сақлаш қоидаларига риоя қилмаслик оқибатлари ҳақидаги тақдимот ўқувчиларнинг билимини мустаҳкамлайди. Ўқувчиларни жуфтликларга бўлган ҳолда иш берувчи ва ишчиларнинг соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлаш борасидаги мажбуриятлари ва уларга риоя қилинмаса юзага келиши мумкин бўлган оқибатлар ҳақида плакат тайёрлашларини сўранг. Плакатлар гуруҳнинг қолган қисмига тақдим этилиши керак. • Меҳмонхона бизнесидан таклиф этилган маърузачидан ўқувчиларга меҳмондўстлик соҳасидаги соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлаш тўғрисида, шунингдек улар риоя қиладиган қоидалар ва чоралар тўғрисида айтиб беришларини сўранг. Бундай тадбир ўқувчиларга соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлашга оид қизиқтирадиган саволларга жавоб олиш имкониятини беради. • Муҳокама пайтида меҳмондўстлик соҳасида иш жойида юзага келиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятлар ҳақида сўранг. Бу, масалан, ёнғин ёки бахтсиз ҳодиса, баландликдан йиқилиш, қайноқ суюқликдан куйиш, ўткир нарса билан жароҳатланиш ёки лифтнинг техник носозлиги бўлиши мумкин. Ўқувчилар умумий муҳокама учун ўз фикрларини доскага ёзишлари мумкин.

7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
• Ўқувчиларни фавқулодда вазиятлар, шу жумладан ёнғинлар ва бахтсиз ҳодисалар содир бўлганда амалга ошириладиган чоралар тўғрисида хабардор қилиш учун тақдимотдан фойдаланинг. Жуфтликларга бўлинган ҳолда маълум қилинган фавқулодда вазиятлар учун кўриладиган чоралар кўрсатилган ахборот бюллетени яратишлари керак: ёнғин ёки бахтсиз ҳодиса, масалан, йиқилганлик оқибатида оёқ синиши ёки кимдир чаноғда қолдирилган ўткир пичоқда қўлини кесиб олиши. Мисоллар гуруҳнинг қолган қисмига тақдим этилади. • «Инцидент» ва «бахтсиз ҳодиса» атамаларини аниқлаш учун тақдимотдан фойдаланинг. Ўқувчилардан нима учун инцидент ва бахтсиз ҳодисаларни қайд этиш муҳимлигини сўранг. Ўқувчиларга тўлдирилган китобларнинг намуналари ва ҳодисалар тўғрисидаги ҳисобот бланкаларини кўрсатинг, шунингдек улардаги маълумотлар билан таништиринг. Ўқувчиларга ҳисобот шаклининг тоза нусхалари ва ҳодисалар тўғрисидаги китоб саҳифаларини, шунингдек, бахтсиз ҳодисалар намуналарини тақдим этинг, масалан, йиқилиш оқибатида қўл синиши. Кейин ўқувчилар намунавий ҳисобот шакли ва барча ҳодисалар қайд этилган китобни тўлдиришлари керак. • Кичик гуруҳларга бўлинган ҳолда ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида иш жойида юз бериши мумкин бўлган бахтсиз ҳодисалар ҳақида мисоллар келтириши ва ўз хулосаларини гуруҳнинг бошқа қисми билан бўлишишлари керак. Ҳодисалар сабабларини аниқлаш учун тақдимотдан фойдаланинг. Ҳар бир гуруҳ қолган гуруҳларга кўрсатилиши мумкин бўлган бахтсиз ҳодисалар тўғрисида плакат тайёрлаши керак. • Бахтсиз ҳодисаларнинг меҳмонхона бизнесига таъсирини кўрсатиш учун тақдимотдан фойдаланинг. Ўқувчилар меҳмонхона бизнесидаги бахтсиз ҳодисаларнинг турли оқибатлари қайд этиладиган машқлар рўйхатини бажаришлари керак. Иш жойидаги бахтсиз ҳодисаларни назорат қилиш бўйича кўрсатмалар беринг. Ҳодисалар тақдимоти учун видеороликлардан фойдаланинг: ҳаракат пайтида, тушиш, баландликдан йиқилиш, хавфсиз кўтарилиш пайтида, шунингдек меҳмондўстлик соҳасидаги иш жойларида ёнғинларнинг олдини олиш. • Ёнғин ҳосил бўлиш сабаблари, ёнғинни ўчириш бўйича олиб бориладиган тадбирлар ва ёнғинга қарши ишларни бажариш устидан назоратларни кўрсатиш учун тақдимотдан фойдаланинг. Ўқувчилар ёнғин сабаблари, уни ўчириш ва назорат қилишга оид машқлар рўйхатини бажаришлари мумкин. Қандай қилиб хавфсиз тарзда кўтарилишни кўрсатинг, зарарли моддалар билан ишлаш бўйича кўрсатмалар беринг. Кейин ўқувчилар ўтилган мавзу бўйича машқлар бажаришлари керак.

 © Pearson Education Limited 2020

7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
С ўқитиш мақсади: Хавфсиз иш тартибини намойиш қилиш
• Хатар ва хавф атамаларини ҳамда хавфларни баҳолаш жараёнини таърифлаш учун тақдимотдан фойдаланинг. Жуфтликларда талабалар меҳмондўстлик соҳасида хавфни аниқлаш бўйича машқларни бажаришлари керак. Бахтсиз ҳодисаларнинг сонини камайтириш учун хавфни баҳолашни қўллаш ҳақида муҳокама ўтказинг. Ўқувчиларга хавфни баҳолаш шаклини қандай тўлдиришни кўрсатиб беринг. Кейин ўқувчилар хавфни баҳолаш шаклини тўлдиришни машқ қилишлари керак. • Ўқувчилар барча муҳим ҳужжатларни тўлдириб, иккита ҳар хил хавфни баҳолашни бажаришлари керак.

BTEC нинг бошқа модуллари ва малакаларига ҳаволалар

- 2-модул: Мехмондўстлик соҳасида жамоа билан ишлаш;
- 5-модул: Мехмондўстлик соҳасидаги хизмат кўрсатиш кўникмалари;
- 6-модул: Мехмондўстлик соҳасидаги тадбирлар;
- 8-модул: Мехмондўстлик соҳасида масалликни топиш ва сақлаш, таом тайёрлаш, пишириш ва тақдим этиш;
- 10-модул: Мехмондўстлик соҳасида иш жойидаги кўникмалар;
- 11-модул: Иш тажрибаси.

Pearson ҳар қандай ташқи интернет-сайтларнинг мазмуни учун жавобгар эмас. Ўқитувчилар учун ҳар қандай веб-сайтни синфда ишлатишдан олдин унинг URL-манзилини аниқ, тўғри ва ўринли эканлигига ишонч хосил қилиш учун олдиндан кўриб чиқиш муҳимдир. Биз ўқитувчиларга фойдали веб-сайтларни белгилашни ва ўқувчиларга уларга коллежнинг интернет мактаблари орқали киришни таклиф қилишни тавсия қиламиз.

Иш схемаси

Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Ўқув соатлари	30
Дарслар сони	20
Дарс давомийлиги	1.5 соат
Бошқа модулларга ҳаволалар	• 2-модул: Мехмондўстлик соҳасида жамоа билан ишлаш; • 5-модул: Мехмондўстлик соҳасидаги хизмат кўрсатиш кўникмалари; • 6-модул: Мехмондўстлик соҳасидаги тадбирлар; • 8-модул: Мехмондўстлик соҳасида масалликни топиш ва сақлаш, таом тайёрлаш, пишириш ва тақдим этиш; • 10-модул: Мехмондўстлик соҳасида иш жойидаги кўникмалар; • 11-модул: Иш тажрибаси

Ўқитиш учун калитлар			
ЁМТ	Ёзма мустақил топшириқ	**ММ**	Материални мустаҳкамлаш
ТЭС	Таклиф этилган спикер	**Т**	Ташриф
МЎ	Мустақил ўқтиш	**ИТ**	Иш тажрибаси

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
1	А И Меҳмондўстлик индустриясида ҳозирги атроф-муҳит ва барқарорлик муаммоларини ўрганиш А1 Меҳмондўстлик ва атроф-муҳитдаги таянч атамалар		• **Кириш:** Модулга кириш – тақдимотдан фойдаланиб ўқувчиларга атроф-муҳит ва меҳмондўстлик соҳасининг атроф-муҳитга таъсири ҳақида маълумот беринг. Ўқувчилар соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлаш ҳақида маълумот олишади. • **Синфдаги муҳокама:** меҳмондўстлик ва атроф-муҳит соҳаси. Ўқувчилардан иқлим ўзгариши ҳақида нима билишларини сўранг. Ўқувчиларга саволлар беринг. • **Жуфтликда бажариладиган машқлар:** меҳмондўстлик атроф-муҳитни қандай сақлаши мумкинлигини аниқлаш устида ишлаш. Ўқувчилар меҳмондўстлик индустрияси томонидан атроф-муҳитни муҳофаза қилиши тўғрисида ғоялар рўйхатини тузишади. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан ушбу саволга жавоб беришларини сўранг: «Меҳмондўстлик индустрияси қандай қилиб атроф-муҳитни сақлаши мумкин?». • **Жуфтликда бажариладиган машқлар**: жуфтликларга бўлинган ҳолда ўқувчилар ушбу мавзу бўйича плакат тайёрлайдилар: «Меҳмондўстлик атроф-муҳитга қандай қилиб ёрдам бериши мумкин ?». • **Якун:** билимларни текшириш бўйича сўров ўтказиш. Ўқувчилар гуруҳнинг қолган иштирокчиларига ўз плакатларини тақдим этадилар	• Модул спецификацияси • Баҳо учун иш дафтари • Ақлли доска (smartboard) • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка • Ўқитувчи тақдимоти

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
2	A1 Меҳмондўстлик ва атроф-муҳитдаги таянч атамалар		• **Кириш:** ўқитувчи ўқувчиларнинг мехмондўстлик индустрияси томонидан атроф-муҳитни сақлаши тўғрисидаги билимларини умумлаштиради. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ўқувчилар билиши керак бўлган атроф-муҳитга оид таянч атамалар тақдимоти. «Атроф муҳит» ва олти Rs таърифи – recycle (қайта ишлаш), rethink (қайта англаш), reduce (рад қилиш), reuse (қайта фойдаланиш), repair (тиклаш) и reduce(қисқартириш). • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар ушбу таърифлар тўғрисидаги билимларни мустаҳкамлаш учун машқлар рўйхатини бажарадилар. • **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида олти Rs ни қўллаб қувватлаш усуллари ҳақида шахсий рўйхатни тузиадилар. • **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида қайта ишлашни қандай рағбатлантириш тўғрисида плакат тайёрлайдилар. • **Якун:** ўқувчилар ўзларининг қайта ишлаш ҳақида плакатлардаги ғоялар ҳақида гапириб беришади. Билимларни текшириш бўйича сўров ўтказиш.	• Ўқитувчи тақдимоти • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка • Машқлар рўйхати

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
3	A1 Меҳмондўстлик ва атроф-муҳитдаги таянч атамалар		• **Кириш:** қисқа такрорлаш, атроф-муҳит ва олти Rs ҳақида ўқувчиларнинг билимларини сўроқ қилиш. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ўқитувчининг ўқувчилар билиши керак бўлган барқарорлик билан боғлиқ бўлган таянч атамалар ҳақида тақдимоти. • **Жуфтликда бажариладиган машқлар:** ўқитувчи томонидан ишлаб чиқилган машқлар рўйхати асосида ўқувчилар меҳмондўстлик индустриясидаги барқарорликка тегишли ўзларининг шахсий таянч атамаларини ўйлаб топадилар. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилар иш варақасидаги маълумотларни синф билан бўлишадилар. • **Якун:** билимларни текшириш бўйича сўров ўтказиш. Ўқитувчи дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий жиҳатларини мустаҳкамлаши керак**.**	• Ўқитувчи тақдимоти • Машқлар рўйхати • Ўқитувчи тақдимоти
4	A2 Экологик хавфсиз муҳитни сақлаш	ТЭС	• **Кириш:** ўқитувчи барқарорлик мавзусидаги материалларни умумлаштиради • **Таклиф этилган спикер:** ҳозирги атроф-муҳит муаммоларини муҳокама қилиш учун меҳмонхона бизнеси ходимини меҳмонхонадан ёки ресторандан таклиф қилиш. Спикерлар муаммоларни аниқлаш барқарор усулларни жорий қилишга қандай ҳисса қўшиши ҳақида маълумот беришади.	• Таклиф этилган спикер

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
			• **Якун:** Таклиф этилган спикерга савол-жавоблар сессияси.	
5	А2 Экологик хавфсиз муҳитни сақлаш		• **Кириш:** спикердан олинган билимларни текшириш учун савол-жавоблар сессияси. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** меҳмонхона бизнеси атроф-муҳитни сақлашга қандай ёрдам бериши мумкинлиги тўғрисида тақдимот. • **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилар меҳмонхона бизнеси корхоналари атроф-муҳитнинг барқарорлигини сақлашга қандай ёрдам беришлари мумкинлигини аниқлаш учун ахборот бюллетени яратадилар. • **Якун:** ўқувчилар ахборот бюллетенини гуруҳнинг қолган аъзоларига тақдим этишади.	• Ўқитувчи тақдимоти • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка
6	А3 Экологик барқарорликка таъсири		• **Кириш:** ўқитувчи ўқувчиларнинг атроф-муҳит барқарорлиги тўғрисидаги билимларини қисқача хулоса қилади. • **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилар меҳмонхона бизнесидаги барқарорликнинг атроф-муҳитга таъсири ҳақида ўзларининг фикрлар рўйхатини тузадилар. Ўқувчилардан синф ҳақида фикр-мулоҳаза қилишларини сўранг.	• Ўқитувчи тақдимоти • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка • Машқлар рўйхати

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
			• **Ўқитувчи тақдимоти:** меҳмонхона бизнесининг атроф – муҳитга – ҳам ижобий ҳам салбий – таъсири ва барқарорликни эътиборга олмаслик туфайли меҳмонхона бизнесига салбий таъсири. • **Жуфликда бажариладиган машқлар:** ўқувчилар «Меҳмондўстлик соҳасидаги барқарорликнинг атроф-муҳитга таъсири» мавзуси бўйича машқлар рўйхати устида ишлайдилар • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** машқлар рўйхатидаги саволларга ўқувчиларнинг жавобларини текширинг ва уларнинг тўғри эканлигига ишонч ҳосил қилинг. • **Якун:** ўқувчилар гуруҳнинг қолган аъзолари билан Ўзбекистондаги меҳмондўстлик индустриясининг барқарорлиги ҳақида ўз фикрлари билан ўртоқлашадилар ва сўнгра ўрганишни текшириш учун савол-жавоблар сессиясини ўтказадилар.	
7	Баҳолаш	ЁМТ	• **Кириш:** ўқувчиларнинг меҳмондўстлик соҳасидаги муҳит барқарорлигини сақлаш усуллари тўғрисидаги билимларини умумлаштириш. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** баҳолаш учун иш дафтарларини тарқатинг ва 1-вазифани бажариш бўйича кўрсатмалар беринг.	• Баҳо учун иш дафтари – А ўқиш мақсади, 1-вазифа

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
			• **Синфдаги муҳокама:** баҳолаш учун иш дафтаридаги 1-вазифа учун маълумотларга бўлган талабларни текширинг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** баҳолаш иши. • **Якун:** ўқувчилар баҳолаш учун ишларини топширадилар.	
8	В Хавфсиз иш усулларини ўрганиш В1 Вазифалар ва мажбуриятлар Соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлаш бўйича иш берувчилар ва ишчиларнинг мажбуриятлари		• **Кириш:** ўқитувчи мавзу билан таништиради, В ўқиш мақсади билан таништиради: «Хавфсиз ишнинг аҳамияти ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлайдиган ходимларнинг турли хил вазифалари ва мажбуриятлари». • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилардан сўранг: «Нима учун улар соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш бунчалар муҳим деб ўйлашади?». • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчиларнинг жавобларини муҳокама қилинг ва уларнинг билимларини текширинг. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** меҳмондўстлик соҳасидаги иш жойида соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш тўғрисидаги видеороликни кўрсатинг. • **Синфдаги муҳокама:** ҳар бир видеодан кейин ўқувчилардан кўрсатилган видеоларда нима тўғри/нотўғри бўлганлигини сўранг. • **Ўқитувчи тақдимоти:** соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш бўйича иш берувчининг ва ишчининг мажбуриятлари.	• Модул спецификацияси • Ўқитувчи тақдимоти • Қайдлар • Соғлом ва хавфсиз видеоматериаллар • Машқлар рўйхати

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
			• **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** Соғлиқни сақлаш ва хавфсизлик билан боғлиқ масалаларни ҳал қилишда иш берувчи ва ишчининг мажбуриятларини аниқлаш учун ўқитувчи томонидан ишлаб чиқилган машқлар рўйхати. • **Якун:** ўқувчиларнинг билимларини текшириш учун савол-жавоблар сессияси.	
9	B1 Вазифалар ва мажбуриятлар Хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя қилмаслик		• **Кириш:** ўқитувчи ўқувчиларнинг соғлиқни сақлаш ва хавфсизлик борасидаги иш берувчи ва ишчининг мажбуриятлари тўғрисидаги билимларини умумлаштиради. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан меҳмонхона бизнеси хавфсизлик техникаси ва меҳнат муҳофазаси қоидаларига риоя қилмаса нима бўлиши мумкинлиги ҳақида фикрлар беришларини сўранг. • **Савол-жавоблар сессияси:** ўқувчилар хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя қилмаслик оқибатлари билан таниш эканликларига ишонч ҳосил қилинг.	• Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
			• **Жуфтликда бажариладиган машқлар:** ўқувчилар соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш борасидаги иш берувчи ва ишчининг мажбуриятлари, шунингдек хавфсизлик техникасининг тегишли қоидаларига риоя қилмаслик оқибатлари тўғрисидаги маълумотларни ўзида жамлаши лозим бўлган плакат тайёрлайдилар. • **Якун:** ўқувчилар ўзларининг плакатларини бошқа гуруҳларга намойиш этишади. Кейин ўрганишни текшириш учун савол-жавоблар сессияси ўтказилади.	
10	B1 Вазифалар ва мажбуриятлар	ТЭС	• **Кириш:** ўқитувчи ўқувчиларнинг соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш борасидаги иш берувчи ва ишчининг мажбуриятлари тўғрисидаги билимларини умумлаштиради. • **Таклиф этилган спикер:** соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш ҳақида суҳбатлашиш учун меҳмондўстлик соҳасидаги ходимни меҳмонхонадан ёки ресторандан таклиф қилиш. • **Якун:** таклиф этилган маърузачи билан савол-жавоблар сессияси – ўқувчилар учун меҳмондўстлик соҳасида соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш ҳақида кўпроқ маълумот олиш имконияти.	• Таклиф этилган спикер

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
11	B1 Вазифалар ва мажбуриятлар Фавқулодда вазият ҳодисалари учун тадбирлар		• **Кириш:** ўтган мавзуни такрорлаш ва мустаҳкамлаш: «Соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлаш борасидаги иш берувчи ва ишчиларнинг мажбуриятлари». • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан меҳмондўстлик соҳасидаги иш жойида содир бўлиши мумкин бўлган бахтсиз ҳодисалар турлари тўғрисида маълумот беришларини сўранг. Ўқувчиларнинг жавобларини муҳокама қилинг. • **Ўқитувчи бошчилигидаги тақдимот:** бахтсиз ҳодисаларни бартараф этиш чоралари. • **Жуфтликда бажариладиган машқлар:** ўқувчилар бахтсиз ҳодиса юз берганда кўриладиган чоралар тўғрисида ахборот бюллетени яратадилар. • **Якун:** ўқувчилар маълумот варақаларини гуруҳнинг қолган қисмига тақдим этишлари керак, сўнгра билимларни текшириш учун савол-жавоблар сессияси ўтказилади.	• Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка • Қайдлар • Ўқитувчи тақдимоти
12	B1 Вазифалар ва мажбуриятлар Хавфларни қайд этиш		• **Кириш:** Иш жойидаги бахтсиз ҳодисалар пайтида чоралар кўриш бўйича ўтган мавзуни такрорлаш. • **Ўқитувчи тақдимоти:** «инцидент» ва «бахтсиз ҳодиса» таърифи. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан нима учун инцидент ва бахтсиз ҳодисаларни қайд этиш муҳимлигини сўранг.	• Ўқитувчи тақдимоти • Бахтсиз ҳодисалар тўғрисида тўлдирилган ҳисобот шакллари ва китоблар намуналари

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
			• **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ўқувчиларга бахтсиз ҳодисалар ҳақидаги тўлдирилган китоблар намуналарини ва улар бўйича ҳисобот шаклини кўрсатинг, шунингдек ушбу ҳужжатлардаги маълумотлар билан таништиринг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар берилган бахтсиз ҳодисалар мисолларидан фойдаланган ҳолда ҳисобот шакли ва бахтсиз ҳодисалар рўйхати китобининг намунасини тўлдирадилар. • **Якун:** ўқувчиларнинг тушунчасини текшириш учун савол-жавоблар сессияси.	• Ҳисобот шаблонлари ва бахтсиз ҳодисалар рўйхати китоби • Бахтсиз ҳодисалар
13	B2 Меҳмонхона муҳитида мумкин бўлган хавфлар Хавфлар ва уларнинг сабаблари		• **Кириш:** инцидент ва бахтсиз ҳодисалар қайдлари ҳақида қисқача маълумот. • **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасидаги иш жойида юзага келиши мумкин бўлган хавфлар мисолларини келтирадилар ва ўз хулосаларини бошқа гуруҳлар билан бўлишадилар. • **Савол-жавоблар сессияси:** ўқувчилар бўлиши мумкин бўлган хавфларни аниқлай олишларига ишонч ҳосил қилинг. • **Ўқитувчи тақдимоти:** хавфнинг сабабларини аниқлаш бўйича.	• Ўқитувчи тақдимоти • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
			• **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилар хавфлар сабаблари тўғрисида плакат тайёрлайдилар. • **Якун:** ўқувчилар ўзларининг плакатларини синфга намойиш этишади, кейин билимларни текшириш учун савол-жавоблар сессияси ўтказилади.	
14	B3 Хавфни бошқариш Бизнес учун хавфли вазиятлар оқибатлари		• **Кириш:** хавфларни ва уларнинг сабабларини аниқлаш бўйича дарсни якунлаш. • **Ўқитувчи тақдимоти:** меҳмонхона бизнеси учун хавфларнинг мумкин бўлган оқибатларини қайд этиш. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар меҳмонхона бизнеси учун хавфларнинг турли хил оқибатлари қайд этиладиган машқлар рўйхатини бажарадилар. • **Ўқитувчи тақдимоти:** ушбу мавзу бўйича: «Иш жойидаги хавфни қандай бошқариш керак?». • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** хавфсиз усуллар ҳақида видеоматериаллар: ҳаракатланиш, пастга тушиш ва кўтарилиш; ёнғиннинг олдини олиш ва уни ўчириш. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилар ўзлари кўрган видеоматериал ҳақида ўз таассуротлари билан ўртоқлашадилар, кейин муҳокама ўтказинг. • **Якун:** билимларни текшириш учун сўров ўтказиш	• Ўқитувчи тақдимоти • Машқлар рўйхати • Хавфсиз усуллар тўғрисида видеоматериаллар: ҳаракат, пастга тушиш ва кўтарилиш, ёнғиннинг олдини олиш ва ўчириш.

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
15 & 16	B3 Хавфни бошқариш Иш жойидаги хавфларни бошқариш усуллари		• **Кириш:** хавфларнинг меҳмонхона бизнесига таъсири ҳақидаги дарсни умумлаштириш. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ёнғин ҳосил бўлиш сабаблари, ёнғин хавфсизлиги чоралари ва ёнғинларни ўчириш ҳақида. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар ёнғин сабабларини аниқлаш, уларни ўчириш ва ёнғин хавфсизлиги чоралари бўйича машқлар рўйхатини бажарадилар. • **Ўқитувчи тақдимоти:** қандай қилиб хавфсиз тарзда кўтарилиш ҳақида. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар қандай қилиб хавфсиз тарзда кўтарилиш ҳақида машқлар рўйхатини бажарадилар. • **Ўқитувчи тақдимоти:** хавфли моддаларга қандай муносабатда бўлиш тўғрисида. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар хавфли моддаларга қандай муносабатда бўлиш тўғрисида бир қатор машқларни бажарадилар. • **Якун:** ўқувчиларнинг тушунчасини текшириш учун савол-жавоблар сессияси.	• Ўқитувчи тақдимоти • Машқлар рўйхати

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
17	Баҳолаш	ЁМТ	• **Кириш:** Б ўқиш мақсади ҳақида қисқача маълумот бериш. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ўқувчиларга баҳо дафтарларини тарқатинг ва 2-вазифа учун далилларга бўлган талабларни муҳокама қилинг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар баҳо учун иш дафтарида 2-вазифани бажаришлари керак. • **Якун:** ўқувчилар ишни баҳолаш учун топширадилар.	• Баҳо учун иш дафтари- B ўқиш мақсади, 2-вазифа
18	C Хавфсиз иш тартибини намойиш килиш C1 Хатарларни баҳолашнинг аҳамияти Хавфларни баҳолаш		• **Кириш:** ўқитувчи мавзу билан таништиради, бўлимнинг ушбу қисми ўқувчиларни иш жойида хавфни баҳолашдан фойдаланиш усуллари билан таништиради. • **Ўқитувчи тақдимоти:** «хавф» ва «хатар» тушунчаларининг таърифи; хавфларни баҳолаш пайтида зарурий ҳаракатларнинг умумий жиҳатларини чизиб чиқиш. • **Жуфтликда бажариладиган машқлар:** ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида хавфларни аниқлаш бўйича машқларни бажарадилар. • **Синфдаги муҳокама:** бахтсиз ҳодисаларнинг сонини камайтириш учун баҳолашдан фойдаланиш ҳақида ва хавфларни баҳолаш шаклини тўлдириш ҳақида. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар хавфларни баҳолаш шаклини тўлдиришни машқ қиладилар.	• Ўқитувчи тақдимоти • Хавфларни аниқлаш бўйича машқлар рўйхати • Хавфларни баҳолаш шакллари – тўлдирилган шакллар бланкалари ва намуналари

#	Мавзу	Дарс тури	Таклиф этиладиган машқлар	Ресурслар
			• **Якун:** билимларни текшириш учун савол-жавоблар сессияси ва ўқувчиларнинг хавфларни баҳолаш шаклини тўлдириш қобилияти.	
19 & 20	С2 Хатарларни баҳолашни ўтказиш Баҳолаш	ЁМТ	• **Кириш:** С ўқиш мақсади ҳақида қисқача маълумот бериш. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** баҳо учун ишчи дафтарларини тарқатинг ва 3-вазифани бажариш учун талаблар ва шартларни муҳокама қилинг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар баҳо учун ишчи дафтарда 3-вазифани бажаришлари керак. • **Якун:** ўқувчилар ишни баҳолаш учун топширадилар.	• Баҳо учун иш дафтари- С ўқиш мақсади, 3-вазифа • Хавфни баҳолаш учун бланкалар

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	1

Дарс мақсадлари	• Модул таркибини ўрганиш. • Ўқувчиларни баҳолаш мезонлари билан таништириш. • Ўқувчиларнинг иқлим ўзгариши ҳақидаги билимларини аниқлаш. • Меҳмондўстлик соҳасида атроф-муҳитни сақлаш тўғрисида ўқувчиларга билдириш.

Ресурслар рўйхати	• Модул спецификацияси. • Баҳо учун иш дафтари. • **ТС**: Баҳолашнинг асосий мавзулари ва усуллари бўйича ўқитувчи тақдимоти. • Ақлли доска. • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (20 дақиқа)	• **Кириш:** тақдимотдан фойдаланиб ўқувчиларни ушбу модулнинг таркиби билан таништиринг. Асосий мавзулар ҳақида қисқача маълумот беринг ва баҳо учун иш дафтаридан фойдаланган ҳолда баҳолаш мезонлари билан таништириб чиқинг.
Асосий машқлар (50 дақиқа)	• **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан иқлим ўзгариши ҳақида нимани билишларини сўранг. Ўқувчиларнинг жавобларини эшитинг. • **Жуфликда бажариладиган машқлар:** ўқувчилардан уларнинг фикрича меҳмондўстлик индустрияси атроф-муҳитни сақлашга қандай ёрдам бериши мумкинлиги ҳақида ғоялар рўйхати тузишни сўранг, масалан, сувни ёки электр энергияни тежаш. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан ушбу саволга жавоб беришларини сўранг: «Меҳмондўстлик индустрияси қандай қилиб атроф-муҳитни сақлаб қолиши мумкин?». • **Жуфликда бажариладиган машқлар:** ўқувчиларни жуфтликларга бўлган ҳолда «Меҳмондўстлик қандай қилиб атроф-муҳитни сақлаб қолиши мумкин?» деган мавзу бўйича плакат тайёрлашларини ва уни синфга тақдим этишларини сўранг.
Якуний машқ (20 дақиқа)	• **Якуний сессия**: билимларни текшириш учун сўров ўтказинг. Дарсда кўриб ўтилган ўқишнинг асосий жиҳатларини мустаҳкамланг. • **Синфдаги муҳокама:** Ўқитувчи ва ўқувчилар ўқувчилар томонидан ишлаб чиқилган плакатларга шарҳ беришлари керак.

 © Pearson Education Limited 2020

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	2

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни меҳмондўстлик соҳаси ва атроф-муҳит билан боғлиқ баъзи таянч атамалар билан таништириш. • Ўқувчиларни олти Rs нинг таърифи билан таништириш: recycle (қайта ишлаш), rethink (қайта англаш), refuse (рад қилиш), reuse (қайта ишлатиш), repair (тиклаш), reduce (қисқартириш).

Ресурслар рўйхати	• **ТС**: Тақдимот. • **МР**: Машқлар рўйхати. • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	**Ўқув қайдлар**
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш**: Ўқувчиларнинг меҳмондўстлик индустрияси томонидан атроф-муҳитнинг сақланиши имконияти ҳақидаги билимларини такрорланг ва мустаҳкамланг.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** таянч атамалар бўйича тақдимот – «атроф-муҳит» ва олти Rs таърифи – recycle (қайта ишлаш), rethink (қайта англаш), refuse (рад қилиш), reuse (қайта ишлатиш), repair (тиклаш), reduce (қисқартириш). • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар юқоридаги таърифларни ўрганиш учун ўқитувчи томонидан ишлаб чиқилган машқлар рўйхатини бажарадилар. • **Кичик гуруҳларда ишлаш**: ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида олти Rs ни рағбатлантириш бўйича ўзларининг шахсий рўйхатини тузишади. • **Кичик гуруҳларда ишлаш**: ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида қайта ишлашни рағбатлантириш тўғрисидаги маълумотлардан иборат плакат яратадилар.
Якуний машқ (20 дақиқа)	• **Якуний сессия**: ўқитувчи ва ўқувчилар плакатлар мазмунига шарҳ беришлари керак. • **Синфдаги муҳокама:** билимларни текшириш учун сўров ўтказиш. Ўқитувчи дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий жиҳатларини мустаҳкамлаши керак.

Ўқув-услубий материал – 1-нашр – Январ 2020 © Pearson Education Limited 2020

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	3

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни дарс мавзуси билан таништириш: «Барқарорлик». • Ўқувчиларга барқарорликнинг жамият ва атроф-муҳитга таъсирини аниқлаш ва унинг иқтисодий оқибатларини аниқлашда ёрдам бериш. • Ўқувчилардан углерод изи ҳақида гапиришларини сўраш.

Ресурслар рўйхати	• **ТС**: Тақдимот. • **МР**: Машқлар рўйхати. • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручка.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш**: ўқувчиларнинг атроф-муҳит ва олти Rs таърифи ҳақидаги билимларини мустаҳкамлаш.
Асосий машқ (70 дақиқа)	• **Ўқитувчи раҳбарлиги остидаги машқлар:** Ўқувчилар билишлари керак бўлган, барқарорликка тегишли бўлган таянч атамалар – «барқарорлик» таърифи, кейин эса барқарорликнинг жамиятга, атроф-муҳитга, иқтосодиётга ва углерод изларига таъсири ҳақида тақдимот. • **Жуфтликда бажариладиган машқлар**: ўқитувчи ўқувчиларга меҳмондўстлик индустриясидаги барқарорликка тегишли ўзларининг шахсий таянч атамалари таърифини ишлаб чиқишлари учун машқлар рўйхатини тузиши керак • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан машқлар рўйхатидан ўзларининг жавобларини гуруҳнинг қолган аъзоларига тақдим этишларини сўранг. Ўқитувчи уларнинг жавоблари тўғри эканликларига ишонч ҳосил қилиши керак.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якуний сессия**: билимларни текшириш учун савол ва жавоблар. Ўқитувчи дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий пунктларини мустаҳкамлайди.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	4

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни меҳмондўстлик индустриясидаги экологик муаммолар билан таништириш. • Ўқувчиларни меҳмондўстлик ташкилоти атроф-муҳит барқарорлиги муамммоларини қандай қилиб ҳал қилиши билан таништириш. • Ўқувчиларни меҳмондўстлик ташкилоти барқарорлик муамммоларини қандай қилиб ҳал қилиши билан таништириш. • Ўқувчиларни меҳмондўстлик ташкилоти атроф-муҳит барқарорлигининг таъсирини қандай қилиб ҳал қилиши билан таништириш.

Ресурслар рўйхати	• Таклиф этилган спикер.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Вазифалар	**Ўқув қайдлар**
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш**: ўқитувчи тақдимотдан фойдаланган ҳолда ўқувчиларнинг атроф-муҳит барқарорлиги ва углерод излари тўғрисидаги билимларини мустаҳкамлайди. • **Таклиф этилган спикер**: таклиф этилган спикернинг намойиши.
Асосий машқлар (70 дақиқа)	• **Таклиф этилган спикер**: атроф-муҳит муаммолари ва унинг ташкилотга таъсири ҳақида суҳбатлашиш учун меҳмонхонадан ёки фирма ресторанидан меҳмондўстлик ходимининг ташрифи. • Суҳбат мавзулари: ○ ҳозирги атроф-муҳит муаммолари; ○ уларнинг яратилиши амалиётга қандай ҳисса қўшади; ○ атроф-муҳит барқарорлигига ва меҳмондўстлик соҳасидаги доимийликка ҳар қандай онгли таъсири.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якун:** таклиф этилган маърузачи билан савол-жавоблар сессияси – ўқувчиларга атроф-муҳитнинг меҳмондўстлик индустриясидаги барқарорликка таъсири ҳақида қўшимча маълумот олиш имконияти.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	5

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни меҳмондўстлик бизнеси атроф-муҳит барқарорлигини қандай қилиб сақлаши мумкинлиги билан таништиринг.

Ресурслар рўйхати	• **ТС**: Тақдимот. • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручкалар.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш**: савол-жавоблар сессияси ўқувчиларнинг 4-дарсда таклиф этилган маърузачидан олган билимларни такрорлаш воситаси сифатида.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Ўқитувчи раҳбарлиги остидаги машқлар:** корхоналар атроф-муҳит барқарорлигини қандай сақлашлари мумкинлиги тўғрисида тақдимот ўтказинг. Тақдимот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак: ○ органик маҳсулотлардан фойдаланиш, масалан, озиқ-овқат маҳсулотлари, тозалаш воситалари, текстил; ○ қайта ишлаш, масалан, таъминлаш: ҳар бир хонани ахлат қутилари билан, озиқ-овқат чиқиндиларини тўғри ташлаш ва қадоқлаш билан; ○ камроқ заҳарли кимёвий моддалардан фойдаланиш, масалан, оқартириш, кир ювиш воситалари, лаклар; ○ қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланиш, масалан, шамол, қуёш ёки тошқин; ○ энергия тежайдиган ва сув тежайдиган тизимлардан фойдаланиш, масалан, ҳаракатнинг ёруғлик индикатори/калит карталар, сув тежайдиган жўмраклар, сантехниканинг носозлигини тузатиш; ○ углерод изини камайтириш, масалан, маҳаллий маҳсулотлардан фойдаланиш, озиқ-овқат чиқиндиларини камайтириш; ○ пластмассалар, масалан, бир марта ишлатиладиган нарсалар (сомончалар, полиэтилен қоплар, озиқ-овқатлар қадоқлари); ○ экологик тоза маҳсулотлардан фойдаланиш, масалан: «вегетариан» гўшт/гўшт ўрнини босувчилар, тозалаш воситалари, LED лампалар. • **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилардан меҳмонхона бизнеси корхоналари атроф-муҳитни сақлашга қандай ёрдам беришини аниқлаш учун ахборот бюллетени яратишни сўранг.

Машқлар	Ўқув қайдлар
Якуний машқ (20 дақиқа)	• **Якуний сессия:** ўқувчилар ўзларининг ахборот бюллетенларини бутун гуруҳга тақдим этишлари керак. Уларнинг билимларини текшириш учун савол-жавоблар сессияси ўтказинг. Ўқитувчи дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий пунктларини мустаҳкамлаши керак.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	6

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни атроф-муҳит барқарорлигининг таъсири билан таништириш. • Ўқувчилар барқарорликнинг меҳмондўстлик бизнеси ташкилотларига ижобий таъсирини ва барқарорликни эътиборга олмасликнинг салбий таъсирини аниқлашга тайёр ҳолда бўлишлари керак. • Ўқувчилар атроф-муҳит барқарорлигининг меҳмондўстликка бўлган ижобий ва салбий таъсирларини таққослаш имкониятига эга бўлишлари керак.

Ресурслар рўйхати	• **ТС**: Тақдимот. • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручкалар. • **МР**: Машқлар рэйхати.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** ўқувчиларнинг атроф-муҳит барқарорлиги ҳақидаги билимларини умумлаштириш.

Асосий машқлар
 	
(60 дақиқа)
	• **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида барқарорликнинг атроф-муҳитга таъсири ҳақида ўзларининг шахсий ғоялар рўйхатини тузишади ва ўзларининг маълумотларини синф билан ўртоқлашадилар.
	
	• **Ўқитувчи тақдимоти:** ҳам ижобий, хам салбий таъсирнинг умумий жиҳатларини чизиб чиқиш – меҳмондўстлик бизнеси барқарорлигининг атроф-муҳитга таъсири ва барқарорликнинг меҳмондўстлик бизнесига таъсирини эътиборга олмасликнинг салбий оқибатлари. Тақдимот қуйидагиларни ўз ичига олади:
	
	  ○ Ижобий таъсир:
	
	    ▪ ҳам ходимлар, ҳам жамоатчилик маҳаллий атроф-муҳитни қандай ҳимоя қилишни биладилар;
	
	    ▪ маҳаллий иқтисодиётга ёрдам берадиган иш ўринларини яратиш;
	
	    ▪ биноларни лойиҳалашда ва қайта тикланадиган манбалардан фойдаланишда хабардорлик;
	
	    ▪ мижозлар, масалан, такрорлаш, янги мақсадли бозорлар;
	
	    ▪ бизнеснинг обрўси, масалан брендга содиқлик;
	
	    ▪ ходимларни ёллаш ва уларни таъминлаш;
	
	    ▪ харажатларни камайтириш;
	
	    ▪ даромадларни кўпайтириш;
	
	    ▪ маҳаллий бозорларни ва уюшмаларни ҳимоя қилиш

Машқлар	Ўқув қайдлар
	○ салбий оқибатлар: ▪ CO_2 чиқиндилари ва қазиб олинадиган ёқилғиларнинг ишлатилиши таъсиридаги иқлим ўзгариши; ▪ электр энергияси, сув ва озиқ-овқат маҳсулотларини исроф қилиш; ▪ чиқиндиларни йўқ қилиш, кимёвий газларнинг тарқалиши ва тупроқ ифлосланишининг олдини олиш; ▪ бинолар ва сайёҳлар ҳайвонларнинг яшаш муҳитини йўқ қилиши мумкин; ▪ шовқин суроннинг кучайиши; ▪ соғлиқ муаммолари, масалан нафас олиш муаммолари, заҳарланиш; ▪ мижозларнинг истакларини бажариш ва эҳтиёжларини қондиришда маҳаллий маданият ва урф-одатларга эътибор бермаслик. • **Жуфликда бажариладиган машқлар:** ушбу мавзу бўйича машқлар рўйхатини ишлаб чиқинг: «Меҳмондўстлик бизнесидаги доимийликнинг атроф-муҳитга таъсири», ўқувчилар Ўзбекистон ва бошқа мамлакатлардаги меҳмондўстлик индустриясидаги доимийликни ўрганишлари учун. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ўқувчиларнинг машқлар рўйхатидаги саволларга жавобларини текширинг ва уларнинг тўғри эканлигига ишонч ҳосил қилинг.
Якуний машқ (20 дақиқа)	• **Якун:** ўқувчилар гуруҳнинг қолган қисми билан барқарорликнинг Ўзбекистондаги меҳмондўстлик индустриясига таъсири ҳақида ўзларининг фикрлари билан бўлишадилар. • **Савол-жавоблар сессияси:** дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий жиҳатларини такрорланг.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	7

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни 1-вазифанинг баҳолаш қисми билан таништириш. • А ўқув мақсадини такрорлаш учун ўқувчиларни 1-вазифа талаблари билан таништириш. • Ўқувчиларга 1-вазифани бажариш бўйича кўрсатмалар бериш.

Ресурслар рўйхати	• Баҳо учун иш дафтари – А ўқиш мақсади, 1-машқ.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** атроф-муҳит барқарорлигини ва меҳмондўстлик соҳасида доимийликни сақлаш усуллари ҳақидаги ўтган дарс мавзусини умумлаштириш.
Асосий машқлар (70 дақиқа)	• **Ўқитувчи бошчилигида машқлар:** ўқувчиларнинг ушбу материал бўйича билимларини текшириш мақсадида баҳо учун иш дафтарини тарқатиш ва 1-вазифанинг қисқача мазмуни билан танишиш. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчиларни баҳо учун иш дафтаридаги 1-вазифанинг талаблари ва шартлари билан таништириш. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар баҳо учун иш дафтаридаги 1-вазифани мустақил бажарадилар.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якуний машқ:** ўқувчиларнинг баҳолаш ишларини текшириш учун тўплаш.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	8

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни кейинги қисм мазмуни билан таништириш: «Соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш». • Ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлашнинг муҳимлигини аниқлашлари керак. • Ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш бўйича яхши ва ёмон амалиётни фарқлай олишлари. • Ўқувчилар соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш бўйича жавобгар иш берувчи ва ишчиларнинг мажбуриятлари ҳақида гапириб беришлари керак.
Ресурслар рўйхати	• Модул спецификацияси. • **ТС:** Ўқитувчи тақдимоти. • Қайдлар. • Фойдали ва хавфсиз видеоклиплар. • **МР:** Машқлар рўйхати.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	**Ўқув қайдлар**
Бошланғич машқ (15 дақиқа)	• **Кириш:** тақдимотдан фойдаланган ҳолда ўқитувчи ўқувчиларни ўқиш мақсади билан таништиради. Тақдимотда хавфсиз ишнинг аҳамияти, шунингдек меҳмондўстлик соҳасида иш жойида хавфсизликни таъминлайдиган ходимларнинг турли хил роллари ва мажбуриятлари тўғрисида маълумотлар мавжуд.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилардан нима учун меҳмондўстлик соҳасида соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш бунчалар муҳим деб ўйлашини сўранг. Жавобларни ёзиб доскада жойлаштиришларини сўранг. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчиларнинг билимларини текшириш учун уларнинг жавобларини муҳокама қилинг. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** нима яхши ва нима ёмонлиги ҳақида видеоклипларни, шунингдек меҳмондўстлик соҳасида соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлаш усулларини кўрсатинг. • **Синфдаги муҳокама:** ҳар бир видеодан кейин ўқувчилардан кўрсатилган клипларда нима тўғри/нотўғри бўлганлигини сўранг. • **Ўқитувчи тақдимоти:** ўқувчиларни соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш бўйича ҳам иш берувчининг ҳам ишчининг мажбуриятлари билан таништиринг. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ўқувчилар соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш билан боғлиқ масалаларни ҳал қилишда иш берувчи ва ишчининг мажбуриятларини аниқлашлари учун машқлар рўйхатини ишлаб чиқинг ва уларни ўқувчиларга тарқатинг.
Якуний машқ (15 дақиқа)	• **Якун:** ўқувчиларнинг машқлар рўйхатидаги жавобларини текширинг. • **Савол-жавоблар сессияси:** ўқишни текшириш, дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий пунктларини мустаҳкамлаш.

 © Pearson Education Limited 2020

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	9

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя қилмаслик оқибатлари билан таништириш.

Ресурслар рўйхати	• Ручкалар ва флипчарт.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Вазифалар	**Ўқув қайдлар**
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** Ўқувчиларнинг ўтган дарсдаги билимларини умумлаштириш бўйича ўқитувчи тақдимоти – иш берувчи ва ишчиларнинг соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликка нисбатан мажбуриятларини аниқлаш.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан меҳмонхона бизнеси хавфсизлик техникаси ва меҳнат муҳофазаси қоидаларига риоя қилмаса нима бўлиши мумкинлигини сўранг. • **Савол-жавоблар сессияси:** ўқувчилар хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя қилмасликнинг барча оқибатлари билан таниш эканликларига ишонч ҳосил қилинг. Қуйидагиларга тегишли саволлар беринг: ○ ходимлар муаммолари; ○ бизнес йўқотишлар; ○ мижозлари ишончини йўқотиш; ○ обрўни йўқотиш; ○ молиявий оқибатлар. • **Жуфтликда бажариладиган машқлар:** ўқувчиларни иккига бўлган ҳолда улардан соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликка нисбатан иш берувчилар ва ишчиларнинг мажбуриятлари, шунингдек хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя қилмаса юзага келиши мумкин бўлган оқибатлар тўғрисида плакат тайёрлашларини сўранг.
Якуний машқ (20 дақиқа)	• **Якун:** ҳар бир жуфтлик ўз плакатини қолганларга намойиш этади. Ўқитувчи ва ўқувчилар сиоғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлашнинг асосий жиҳатларини муҳокама қилишлари керак. • **Савол-жавоблар сессияси:** ўқишни текшириш, дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий пунктларини тасдиқлаш.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	10

Дарс мақсадлари	• Меҳмонхона ташкилотида соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлашнинг аҳамиятини аниқлаш. • Ўқувчиларга ўзларининг ташкилотларида соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлашга нисбатан ходимларнинг роллари ва мажбуриятларини фарқлашни ўргатиш. • Ўқувчиларга меҳмондўстлик соҳасида иш жойида юзага келиши мумкин бўлган хавф турларини аниқлашга ўргатиш. • Ўқувчиларга меҳмондўстлик соҳасида иш жойида юзага келиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятлар турларини аниқлашга ўргатиш.

Ресурслар рўйхати	• Таклиф этилган спикер.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (20 дақиқа)	• **Кириш:** иш берувчилар ва ишчиларнинг соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликка нисбатан мажбуриятлари ҳақида қисқача маълумот бериш. • **Таклиф этилган спикер:** таклиф этилган спикерни таништириш.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Таклиф этилган спикер:** ўзининг муассасасида соғлиқни сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш тўғрисида суҳбатлашиш учун меҳмонхонадан ёки ресторандан мутахассис таклиф қилинг. Ундан қуйидагилар ҳақида маълумот беришини сўранг: o унинг ташкилотида соғлиқ ва хавфсизлик учун роллар ва мажбуриятлар; o уларнинг иш жойларида юзага келган фавқулодда вазиятлар турлари ва у вазиятлардан қандай чиққанлари ҳақида; o иш жойидаги хавф турлари ва уларни қандай бартараф этиш ҳақида; o иш жойларида хавфларни баҳолашнинг роли ва уларни амалга ошириш учун жавобгарлик.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якун:** таклиф этилган маърузачи билан савол-жавоблар сессияси – ўқувчилар учун меҳмондўстлик соҳасида соғлиқни сақлаш ва иш жойида хавфсизликни таъминлаш тўғрисида саволлар бериш имконияти.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	11

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни иш жойидаги фавқулодда вазиятлар билан таништириш. • Ўқувчиларга қоидалардан фойдаланишни ва иш жойидаги ёнғинлар ва бахтсиз ҳодисалар каби фавқулодда вазиятларни бартараф этишда барча чораларни кўришни ўргатиш

Ресурслар рўйхати	• **ТС:** Иш жойидаги фавқулодда вазиятлар ҳақида ўқитувчи тақдимоти. • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручкалар. • Қайдлар.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** иш берувчилар ва ишчиларнинг соғлиқни сақлаш ва иш жойидаги хавфсизликни таъминлашга нисбатан мажбуриятларининг қисқача мазмуни.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан меҳмондўстлик соҳасидаги иш жойида юзага келиши мумкин бўлган фавқулодда вазиятлар турлари ҳақида сўранг. Бу ёнғин ёки бахтсиз ҳодиса бўлиши мумкин, масалан баландликдан йиқилиш, қайноқ суюқлик билан куйиш, ўткир нарса билан шикастланиш ёки техниканинг носозлиги – масалан, лифтнинг. Ўқувчилар ўзларининг хулосаларини ёзишлари ва доскада жойлаштиришлари керак. • **Ўқитувчи тақдимоти:** фавқулодда вазиятларда ҳаракатлар режасини, шу жумладан уларни олдини олиш бўйича тадбирлар ва чоралар, шунингдек ёнғинлар ва бахтсиз ҳодисалар пайтида ходимларнинг мажбуриятларини тақдим этиш. • **Жуфтликда бажариладиган машқлар:** ўқувчилар ахборот бюллетени яратадилар, унда айтиб ўтилган фавқулодда вазиятлар пайтида кўриладиган чоралар рўйхати бўлиши керак. Жумладан: ёнғин ёки бахтсиз ҳодиса, масалан йиқилиш натижасида оёқ синиши ёки кимдир чанокда қолдирилган ўткир пичоқ билан қўлини кесиб олиши.
Якуний машқ (20 дақиқа)	• **Якун:** ўқувчилар ўзларининг ахборот бюллетенларини гуруҳнинг қолган қисмига тақдим этишлари керак. • **Савол-жавоблар сессияси:** ўқишни текшириш, дарсда кўрсатилган ўқишнинг асосий пунктларини тасдиқлаш.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	12

Дарс мақсадлари	• Ўқувчилар бахтсиз ҳодисалар ва инцидентларни қайд этишнинг муҳимлигини таърифлаб бера олишлари керак. • Ўқувчилар «инцидент» ва «бахтсиз ҳодиса» атамаларини аниқлай олишлари керак.

Ресурслар рўйхати	• **ТС:** «Инцидент» ва «бахтсиз ҳодиса» таърифи бўйича ўқитувчи тақдимоти • Тўлдирилган ҳисобот шакллари ва бахтсиз ҳодисаларни рўйхатга олиш китоблари нусхалари. • Ҳисоботлар ва бахтсиз ҳодисаларни рўйхатга олиш китоблари шаблонлари. • Бахтсиз ҳодисалар.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлари
Бошланғич машқ (20 дақиқа)	• **Кириш:** Ўтган мавзу: «Иш жойидаги фавқулодда вазиятлар учун тадбирлар режаси» бўйича такрорлаш ва мустаҳкамлаш.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Ўқитувчи тақдимоти:** «инцидент» ва «бахтсиз ҳодиса» тушунчаларига таъриф бериш. • **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан инцидент ва бахтсиз ҳодисаларни қайд этиш заруриятининг сабабларини сўранг. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ўқувчиларга бахтсиз ҳодисалар тўғрисидаги тўлдирилган китоблар ва ҳисобот шаклларининг намуналарини кўрсатинг (исмлар, компаниянинг номлари ва қайта алоқа маълумотлари ўчирилганлигига ишонч ҳосил қилинг) ва улардаги маълумотлар билан таништиринг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилардан ўқитувчи томонидан келтирилган ҳодисалар мисолларидан фойдаланган ҳолда намунавий ҳисобот шакли ва бахтсиз ҳодисаларни рўйхатга олиш китобини тўлдиришни сўранг
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якун:** олинган билимларни текшириш учун савол-жавоблар сессияси. Дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий жиҳатларини такрорланг ва мустаҳкамланг.

Ўқув-услубий материал – 1-нашр – Январ 2020 © Pearson Education Limited 2020

Дарс режаси

Квалификации	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	13

Дарс мақсадлари	• Ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида иш жойида юзага келиши мумкин бўлган турли хавфларни тавсифлай олишлари керак. • Ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида иш жойида юзага келадиган хавфларнинг сабабларини тавсифлай олишлари керак.

Ресурслар рўйхати	• **ТС:** Хавфларнинг юзага келиш сабаблари ҳақида ўқитувчи тақдимоти. • Доска ва флипчарт, қоғоз ва ручкалар.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** бахтсиз ҳодисалар ва воқеаларни қайд қилиш бўйича олдинги дарс мавзусини такрорлаш ва мустаҳкамлаш.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Кичик гуруҳларда ишлаш:** ўқувчилардан меҳмондўстлик соҳасидаги иш жойида юзага келиши мумкин бўлган хавфлар ҳақида мисоллар келтиришни сўранг. Кейин ҳар бир гуруҳ ўзларининг хулосаларини қолганлар билан бўлишишлари керак. • **Савол-жавоблар сессияси:** ўқувчиларни иш жойидаги мумкин бўлган хавфлар ҳақида хабардорликларига ишонч ҳосил қилиш мақсадида улар учун викториналар ўтказинг. • **Ўқитувчи тақдимоти:** хавфларнинг сабабларини аниқлаш бўйича тақдимот ўтказинг. У ўз ичига қуйидаги омилларни олиши керак: o инсон хатоси; o бепарволик; o билимсизлик; o назоратнинг етарли эмаслиги; o жавобгарлик ва ваколатларнинг аниқ чегараланмаганлиги; o хизмат кўрсатиш ва тозалашнинг ёмонлиги; o ҳаракатларини олдиндан билиш қийин бўлган мижозлар. • **Кичик гуруҳларда машқлар:** ўқувчилардан хавфларнинг сабаблари тўғрисида плакат тайёрлашларини сўранг.
Якуний машқ (20 дақиқа)	• **Якун:** ўқувчилардан ўз плакатларини синфга тақдим этишларини ва натижаларни муҳокама қилишларини сўранг. • **Савол-жавоблар сессияси:** ўқишни текшириш, дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий жиҳатларини такрорлаш.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	14

Дарс мақсадлари	• Ўқувчилар мехмондўстлик соҳасидаги бизнес учун таҳдид соладиган мавжуд хавфлар ҳақида тасаввурга эга бўлишлари ва улар ҳақида гапириб беришлари керак. • Ўқувчилар меҳмондўстлик соҳасида иш жойида хавфдан омон қолиш кераклиги тўғрисида тушунтириб беришлари керак.

Ресурслар рўйхати	• **TC:** Ўқитувчи тақдимоти. • **MP:** Машқлар рўйхати. • Хавфсиз усуллар ҳақида видеоматериаллар: ҳаракатланиш, тушиш ва чиқиш, ёнғиннинг олдини олиш ва уни ўчириш.
Калитлар: **MP:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **TC**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (20 дақиқа)	• **Кириш:** хавфлар ва уларнинг пайдо бўлиш сабаблари ҳақида олдинги дарсда келтирилган материалларни умумлаштириш.
Асосий машқлар (60 дақиқа)	• **Ўқитувчи тақдимоти:** хавфларнинг мехмонхона бизнеси учун мумкин бўлган оқибатлари/таъсирларини белгиланг. Тақдимот қуйидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак: ○ ўлимлар; ○ жароҳатлар, касалликлар; ○ ифлосланиш; ○ жиҳозларнинг зарарланиши; ○ таъмирлаш ва текшириш харажатлари. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилар ўқитувчи томонидан ишлаб чиқилган машқларни бажарадилар, уларда меҳмонхона бизнесига хавфларнинг турли хил оқибатлари/таъсирларини қайд этадилар. • **Ўқитувчи тақдимоти:** «Иш жойида хавфларни қандай қилиб бошқариш» мавзуси бўйича тақдимотни кўрсатиш. Тақдимот қуйидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак: ○ Иш хоналарини текширувдан ўтказиш; ○ Жиҳозларга доимий хизмат кўрсатиш; ○ Шахсий ҳимоя воситалари; ○ Меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлик техникаси бўйича қўлланма; ○ Кўтарилишнинг хавфсиз усуллари. • **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** Хавфсиз усуллар ҳақида видеоматериалларн кўрсатиш: ҳаракатланиш, тушиш ва чиқиш, ёнғиннинг олдини олиш ва уни ўчириш. Ўқувчилар ўзларининг (ҳам ижобий, ҳам салбий) таассуротлари билан бўлишади.

Ўқув-услубий материал – 1-нашр – Январ 2020 © Pearson Education Limited 2020

Машқлар	Ўқув қайдлар
	• **Синфдаги муҳокама:** ўқувчилардан видеоматериалларни диққат билан томоша қилишни сўранг, уларга бу бўйича саволлар беринг ва уларнинг жавобларини гуруҳнинг қолган қисми билан муҳокама қилинг.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якун:** билимларни мустаҳкамлаш учун савол-жавоблар сессияси, дарсда кўриб чиқилган асосий жиҳатларни мустаҳкамлаш.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	15 ва 16

Дарс мақсадлари	• Ўқувчилар ёнғин сабабларини, ёнғинни олдини олиш ва уни ўчириш усулларини билишлари ва тушунтира олишлари керак. • Ўқувчилар қандай хавфсиз тарзда кўтарилиш кераклигини билишлари ва тушунтириб бера олишлари керак. • Ўқувчилар зарарли моддаларга қандай муносабатда бўлиш кераклигини билишлари ва тушунтириб бера олишлари керак.

Ресурслар рўйхати	• **ТС:** Ушбу мавзулар бўйича ўқитувчи тақдимоти: ○ ёнғин сабаблари, ёнғиндан ҳимоя қилиш ва унга қарши курашиш; ○ қандай қилиб хавфсиз тарзда кўтарилиш; ○ зарарли моддаларга қандай муносабатда бўлиш. • **МР:** Машқлар рўйхати.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** меҳмондўстлик соҳасида хавфни аниқлаш бўйича материалларни умумлаштириш.
Асосий машқлар (70 дақиқа)	• **Ўқитувчи тақдимоти:** ёнғин сабаблари, ёнғин хавфсизлиги ва ёнғинни ўчириш усуллари ҳақида тақдимот кўрсатинг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилардан ёнғин сабабларини ва ёнғинни олдини олиш ва ўчириш усулларини тушунтириб берадиган машқни бажаришларини сўранг. • **Ўқитувчи тақдимоти:** қандай қилиб хавфсиз тарзда кўтарилиш тўғрисида тақдимот ўтказинг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилардан қандай қилиб хавфсиз тарзда кўтарилиш тўғрисида ўқитувчи томонидан белгиланган машқлар рўйхатини тўлдиришни сўранг. • **Ўқитувчи тақдимоти:** зарарли моддаларга қандай муносабатда бўлиш тўғрисида тақдимот ўтказинг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилардан зарарли моддаларга қандай муносабатда бўлиш тўғрисида ўқитувчи томонидан берилган машқлар рўйхатини тўлдиришни сўранг.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якун:** билимларни мустаҳкамлаш учун савол-жавоблар сессияси, дарсда кўриб чиқилган асосий жиҳатларни мустаҳкамлаш.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	17

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни 2-вазифани баҳолаш тўғрисидаги маълумотлар билан таништириш. • В ўқув мақсадини ўрганиш учун ўқувчиларни 2-вазифанинг талаблари билан таништириш. • 2-вазифани бажариш бўйича кўрсатма бериш.

Ресурслар рўйхати	• Баҳо учун иш дафтари – В ўқиш мақсади, 2-вазифа.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** В ўқиш мақсади ҳақида қисқача маълумот беринг.
Асосий машқлар (70 дақиқа)	• **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:**ўқувчиларга баҳо учун иш дафтарини тарқатинг ва 2-вазифани бажариш учун қисқача кўрсатма беринг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчилардан баҳо учун иш дафтаридаги 2-вазифани мустақил бажаришни сўранг.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якун:** ўқувчилар бажарган ишларини баҳолаш учун йиғинг.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	18

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни хавфларни баҳолаш жараёни билан таништириш. • Ўқувчилар томонидан хавф ва хатар орасидаги фарқни аниқлаш ва тавсифлаш қобилиятини ҳамда кўникмаларини шакллантириш. • Ўқувчилар хавфларни баҳолаш босқичларини тавсифлайдилар. • Ўқувчилар хавфни баҳолаш шаклларини тўлдиришни билишлари керак.

Ресурслар рўйхати	• **ТС:** Хавфни баҳолаш бўйича ўқитувчи тақдимоти. • **МР:** хавфларни аниқлаш бўйича машқлар. • Хавфни баҳолаш шакллари – тўлдирилган шаклларнинг бланкалари ва намуналари.
Калит: **МР**: Машқлар рўйхати; **ШШ**: Шакл шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди.	

 © Pearson Education Limited 2020

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** бўлимнинг кейинги қисми – С ўқиш мақсади – иш жойидаги хавфларни баҳолашга ўрганишга бағишланганлигини тушунтириб, мавзуни тасвирлаб беринг.
Асосий машқлар (70 дақиқа)	• **Ўқитувчи тақдимоти:** «хавф» ва «хатар» тушунчаларига таъриф беринг. Хавфларни баҳолаш билан боғлиқ маълумотларни ўрганишни бошланг. • **Жуфтликда бажариладиган машқлар:** Ўқувчилардан сиз лойиҳалаштирган меҳмондўстлик соҳасидаги хавфларни аниқлаш бўйича машқларни бажаришларини сўранг • **Синфдаги муҳокама:** бахтсиз ҳодисалар сонини камайтириш учун хавфни баҳолашдан фойдаланиш тўғрисида синф муҳокамасини ўтказинг ва хавфларни баҳолаш шаклини тўлдириш бўйича кўрсатмалар беринг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** ўқувчиларни хавфларни баҳолаш шаклини тўлдиришда амалиёт ўташни ўргатинг.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якун:** ўқувчиларнинг билимларини ва хавфларни баҳолаш шаклини тўлдириш бўйича қобилиятларини текшириш учун савол-жавоблар сессияси ўтказинг. Дарсда кўриб чиқилган ўқишнинг асосий пунктларини такрорланг.

Дарс режаси

Малака	Pearson BTEC Ўзбекистон 3-даража Меҳмондўстлик соҳаси бўйича малакалар
Модул	7-модул: Меҳмондўстлик ва атроф-муҳит
Дарс рақами	19 ва 20

Дарс мақсадлари	• Ўқувчиларни 2-вазифанинг мазмуни билан таништириш. • Ўқувчиларни С-ўқув мақсадини ўрганиш учун 2-вазифанинг талаблари билан таништириш. • 2-вазифани бажариш бўйича кўрсатмалар бериш.

Ресурслар рўйхати	• Баҳо учун иш дафтари – С ўқиш мақсади, 3-вазифа. • Хавфларни баҳолаш учун бланкалар.
Калитлар: **МР:** Машқлар рўйхати; **ФШ:** Форма шаблони; **ТС**: Тақдимот слайди	

Машқлар	Ўқув қайдлар
Бошланғич машқ (10 дақиқа)	• **Кириш:** 3 ўқув мақсадини умумлаштириш ва мустаҳкамлаш.
Асосий машқлар (70 дақиқа)	• **Ўқитувчи бошчилигидаги машқ:** ўқувчиларга баҳо учун иш дафтарларини тарқатинг ва 3-вазифадаги шартлар ва талабларни бажариш бўйича кўрсатмалар беринг. • **Мустақил бажариш учун машқ:** Ўқувчилардан баҳо учун иш дафтарида 3-вазифани мустақил бажаришларини сўранг. • Ўқувчилар ошхона ва ресторан каби меҳмондўстликнинг турли соҳаларида хавфларни баҳолашни аниқлаш бўйича иккита машқни бажаришлари керак.
Якуний машқ (10 дақиқа)	• **Якуний сессия:** ўқувчиларнинг баҳолаш ишларини баҳолаш учун йиғиш.

For information about Pearson Qualifications, including Pearson Edexcel, BTEC and LCCI qualifications visit qualifications.pearson.com

Edexcel and BTEC are registered trademarks of Pearson Education Limited

Pearson Education Limited. Registered in England and Wales No. 872828
Registered Office: 80 Strand, London WC2R 0RL.

VAT Reg No GB 278 537121

Pearson
BTEC

ISBN 978-1-4469-6370-8